
ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.3.1>

А. О. Кіліміченко

аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОНЯТТЯ ТА ЮРИДИЧНІ ОЗНАКИ ПРАВА НА ЗАЙНЯТІСТЬ

У статті визначаються поняття та юридичні ознаки права на зайнятість. Обґрунтовується доцільність виокремлення права на зайнятість як самостійного суб'єктивного права, що закріплюється з метою реалізації організаційно-правових форм зайнятості, передбачених частиною першою ст. 4 Закону України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 року № 5067-VI.

Запропоновано право на зайнятість як суб'єктивне право визначити як закріплену в юридичних нормах міру можливої поведінки правомочної особи. При цьому міра включає вид і обсяг можливої поведінки такої особи.

Встановлено, що право на зайнятість як суб'єктивне право реалізується як у межах конкретного виду правовідносин із зайнятості населення, що виникає на підставі певного юридичного факту, так і існує поза правовідносинами, виступаючи в такому випадку елементом правового статусу людини і громадянина.

Визначено, що юридично зобов'язаним суб'єктом у разі існування права на зайнятість поза межами правовідносин виступає держава в особі компетентних органів, а при виникненні правовідносин – право на зайнятість правомочної особи забезпечується юридичними обов'язками відповідного суб'єкта конкретного виду правовідносин із зайнятості населення.

Обґрунтовано, що у структурі суб'єктивного права на зайнятість доцільно виділяти права в розумінні певних можливостей (правомочностей) особи: по-перше, право на власні дії, що передбачає право на вільно обрану зайнятість, вільний вибір місця, виду діяльності та роду занять; по-друге, право на чужі дії, а саме дії з боку зобов'язаного суб'єкта; по-третє, право звертатися до держави за захистом права на зайнятість.

З'ясовано, що право на зайнятість належить до основних соціальних прав людини і громадянина, яке доцільно закріпити в Конституції України. Воно є позитивним правом, регулятивним правом, індивідуальним правом, особистим немайновим правом, а у випадках здійснення оплатної діяльності – особистим немайновим правом, пов'язаним з майновим.

Ключові слова: зайнятість, право на зайнятість, право на зайнятість як суб'єктивне право, ознаки права на зайнятість, законодавство України, законодавство окремих зарубіжних країн.

Постановка проблеми. У Законі України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 року [1] вперше в національному законодавстві було закріплене право на зайнятість. Відповідно до частини першої ст. 3 Закону «кожен має право на вільно обрану зайнятість». Поняття вільно обраної зайнятості визначене у пункті п'ятому частини першої ст. 1 Закону як «реа-

лізація права громадянина вільно обирати вид діяльності, не заборонений законом (зокрема такий, що не пов'язаний з виконанням оплачуваної роботи), а також професію та місце роботи відповідно до своїх здібностей і потреб».

Закріплення на законодавчому рівні права на зайнятість потребує дослідження його юридичної природи, ознак, струк-

тури та інших питань юридичного механізму забезпечення зазначеного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти права на зайнятість досліджуються у докторській дисертації Р. І. Шабанова «Доктрина зайнятості як складова соціального захисту населення від безробіття» (2015) [2]. Дослідженню права на зайнятість присвячені наукові праці Л. П. Амелічевої [3], В. В. Жернакова [4; 5] та ін. Водночас сформульовані науковцями висновки і пропозиції щодо закріплення і реалізації права на зайнятість потребують більш ґрунтовного дослідження та подальшого розвитку в умовах європейської інтеграції, новітніх сучасних викликів у сфері зайнятості населення.

Метою статті є визначення поняття та юридичних ознак права на зайнятість як суб'єктивного права на підставі аналізу спеціальної літератури, актів чинного законодавства України та законодавства окремих зарубіжних країн.

Виклад основного матеріалу. Серед соціальних прав людини і громадянина у частині першій ст. 43 Конституції України [6] проголошене право кожного на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. При цьому в Конституції України право на зайнятість не закріплено.

Хоча як зауважує В. В. Жернаков, «зважаючи на різноманітність організаційно-правових форм зайнятості, на свободу особи у їх виборі, можна стверджувати, що змісту ст. 43 чинної Конституції України більше відповідає категорія право на зайнятість, ніж традиційне поняття право на працю. І змістовно, і термінологічно право на працю ближче до більш вузької сфери трудової діяльності, що здійснюється на відомих засадах» [4, с. 61–62].

У зв'язку з цим у науковій літературі дискусійним залишається питання про співвідношення права на працю і права на зайнятість. Т. Г. Маркіна вважає, що поняття «право на зайнятість» ширше, ніж поняття «право на працю», адже поняття «зайнятість» є більш містким, ніж поняття «праця», до того ж зайнятість, на відміну від праці, – це не тільки діяльність, але й відносини між людьми» [7, с. 19].

Що стосується співвідношення права на зайнятість і права на працю, то в цьому випадку варто виокремлювати та аналізувати не тільки відмінності між зазначеними поняттями. Співвідношення тих чи інших категорій завжди слід розглядати в їх єдності, взаємодії та відмінностях. Тому право на працю і право на зайнятість, незважаючи на тісний взаємозв'язок, є все ж таки різними правовими категоріями, окремими самостійними суб'єктивними правами.

Заслугує на підтримку позиція науковців, які розглядають право на зайнятість як суб'єктивне право. На думку Р. І. Шабанова, «право на зайнятість – це суб'єктивне право, закріплюване з метою втілення у дійсність права на працю, додержуючись його основних принципів» [2, с. 64].

Не можна погодитися з Р. І. Шабановим, який вважає, що закріплення права на зайнятість переслідує тільки мету втілення у дійсність права на працю. Організаційно-правові форми зайнятості населення за частиною першою ст. 4 Закону України «Про зайнятість населення» не обмежуються працею за наймом на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством. Тому право на зайнятість закріплюється з метою реалізації й інших прав, що є підставою реалізації тієї чи іншої форми зайнятості, зазначеної у частині першій ст. 4 цього Закону.

На нашу думку, право на зайнятість слід розглядати як окреме суб'єктивне право особи. Такий висновок впливає із формулювання зазначеного права у частині першій ст. 3 Закону України «Про зайнятість населення», в якій ідеться про право «кожного». Виходячи із зазначеного формулювання, необхідно відзначити, що суб'єктами здійснення цього права є як громадяни України, так і іноземці та особи без громадянства. Право на зайнятість, як видається, має бути закріплене в Конституції України у переліку соціальних прав людини і громадянина.

Позитивною рисою Закону України «Про зайнятість населення» є як закріплення права на зайнятість, так і понятійно-категоріального апарату в цій сфері, зокрема, визначення, крім поняття

«зайнятість», таких понять, як «вільно обрана зайнятість», «продуктивна зайнятість», «неповна зайнятість», «повна зайнятість» та ін. Для порівняння у ст. 2 Закону Литовської Республіки «Про зайнятість» від 21 червня 2016 року № XII-2470 [8] визначені поняття зайнятості, форми зайнятості, політики з підтримки зайнятості, системи підтримки зайнятості. Останні поняття відрізняються від аналогічних понять у Законі України «Про зайнятість населення», в якому йдеться про сприяння зайнятості населення. Конкретні заходи щодо сприяння зайнятості населення передбачені у розділі IV зазначеного Закону. Натомість у Законі Литовської Республіки закріплені заходи із підтримки зайнятості населення.

Для національного законодавця представляють інтерес, зокрема, норми Закону Литовської Республіки «Про зайнятість» щодо регламентації форм зайнятості. Відповідно до частини другої ст. 2 Закону форма зайнятості – спосіб діяльності особи, при здійсненні якої особа вважається зайнятою. У ст. 3 Закону закріплені категорії зайнятих осіб, перелік яких, на відміну від частини першої ст. 4 Закону України «Про зайнятість населення», не є вичерпним. Згідно з частиною першою ст. 2 Закону Литовської Республіки «Про зайнятість» особа вважається зайнятою, якщо вона займається як мінімум однією із наступних форм зайнятості: 1) працює за трудовим договором або на підставі правових відносин, прирівняних до трудових; 2) є самозайнятою особою; 3) здійснює діяльність у рамках безоплатної діяльності.

У частині другій ст. 2 Закону Литовської Республіки «Про зайнятість» відзначається, що особливості зайнятості осіб за кожною із зазначених у частині першій цієї статті форм зайнятості, що не регламентуються цим Законом, установлюються спеціальними законами та іншими правовими актами.

Видається доцільним закріпити зазначені положення частини другої ст. 2 цього Закону в окремій частині третьої ст. 4 Закону України «Про зайнятість населення».

Заслуговують на увагу також норми, закріплені у статтях 4 і 5 Закону Литов-

ської Республіки «Про зайнятість». У ст. 4 закріплений перелік осіб, які працюють за трудовим договором, або на підставі правових відносин, прирівняних до трудових. У частині третій ст. 4 Закону закріплено перелік з 11 видів відносин, прирівняних до трудових. При цьому чимало видів зазначених правових відносин, а відтак і їх суб'єктів, не передбачені у частині першій ст. 4 Закону України «Про зайнятість населення». Наприклад, у частині третій ст. 4 Закону Литовської Республіки «Про зайнятість» зазначені відносини дипломатичної служби (п. 6), правові відносини, пов'язані зі службою осіб, які делеговані до міжнародних органів і органів Європейського Союзу або органів іноземних держав (п. 8), робота, що виконується особами, засудженими судом, у порядку, передбаченому Кодексом виконання покарань Литовської Республіки (п. 10) та ін.

У ст. 5 Закону Литовської Республіки «Про зайнятість» визначаються поняття самозайнятих осіб та види діяльності, що ними здійснюються.

Порівняльно-правовий аналіз частини першої ст. 4 Закону України «Про зайнятість населення» і частини третьої ст. 4 Закону Литовської Республіки «Про зайнятість» дає підстави для висновку про те, що в останній закріплено набагато більше форм зайнятості, які доцільно було б закріпити у частині першій ст. 4 Закону України. В контексті права на зайнятість, у Законі Литовської Республіки передбачено більш широкий суб'єктний склад цього права порівняно з відповідними нормами Закону України.

Виокремлення права на зайнятість як суб'єктивного права потребує визначення його поняття. Вище вже наводилася точка зору Р. І. Шабанова з цього питання. Конкретизуючи запропоноване визначення, вчений відзначає, що «право на зайнятість виступає, по-перше, як суб'єктивне право кожного громадянина, який належить до категорії економічно активного населення, на державне сприяння в одержанні роботи або необхідної профпідготовки для цього, якому відповідає обов'язок держави в особі її компетентних органів здійснити таке сприяння, і, по-друге, як правочин реалізувати свої можливості на

одержання роботи та державного сприяння в різних організаційно-правових формах і вимагати від відповідних органів та посадових осіб належного виконання цього обов'язку» [2, с. 65].

Водночас визначення права на зайнятість як суб'єктивного права необхідно формулювати з урахуванням наукових підходів до розуміння останнього. Так, П. М. Рабінович розглядав суб'єктивне право особи як закріплену в юридичних нормах можливість її певної поведінки, спрямованої на здійснення відповідних прав людини [9, с. 79].

Інші вчені визначають суб'єктивне право як передбачену для правомочної особи в цілях задоволення її інтересів міру можливої поведінки, забезпечену юридичними обов'язками інших осіб.

У навчальній літературі суб'єктивне право як складова змісту правовідносин визначається як гарантована правом міра можливої поведінки особи [10, с. 230]. Також зазначається про те, що носій права вільно обирає передбачений правом варіант поведінки. При цьому межі можливої поведінки суб'єкта визначені нормами права.

На думку О.Р. Дашковської, суб'єктивне право – це гарантована нормами права міра можливої поведінки особи, що спрямована на реалізацію її інтересів [11, с. 314].

Тобто за невеликими відмінностями суб'єктивне право визначається науковцями як міра можливої поведінки особи. Виходячи з цього, право на зайнятість як суб'єктивне право також слід визначити як закріплену в юридичних нормах міру можливої поведінки правомочної особи. При цьому міра включає вид і обсяг можливої поведінки такої особи.

Основними питаннями дослідження окресленої проблематики є питання про існування права на зайнятість як суб'єктивного права поза правовідносинами і про структуру зазначеного права.

Представники загальної теорії права відзначають, що реалізація суб'єктивного права, тобто переведення передбачених ним можливостей у практичну площину, відбувається як у межах правовідносин, так і поза ними [10, с. 230; 11, с. 314].

Зазначене стосується й права на зайнятість. У зв'язку з цим право на зайнятість реалізується як у межах правовідносин із зайнятості населення, так і поза ними. Хоча в останньому випадку слід говорити про існування суб'єктивного права, а не про його реалізацію.

Право на зайнятість як елемент правового статусу особи не пов'язане з конкретними правовідносинами та існує поза ними. Заслугує на підтримку висловлена в літературі точка зору про можливість існування окремих прав (як правило, конституційних) поза правовідносинами. Такі відносини варто розглядати як відносини типу «держава-людина і громадянин».

Вчені-теоретики у розвитку суб'єктивного права вводять конструкцію стадійності. Ідеться про виділення двох стадій: по-перше, стадії правоздатності; по-друге, стадії реалізації суб'єктивного права у конкретних правовідносинах. Перша стадія розглядається як потенційний стан суб'єктивного права, яке є елементом правового статусу особи і належить усім суб'єктам. На другій стадії реалізація права на зайнятість відбувається в рамках конкретних правовідносин, що виникають на підставі певних юридичних фактів.

Що стосується юридично зобов'язаного суб'єкта, то на першій стадії ним виступає держава в особі компетентних органів, а на другій – право на зайнятість правомочної особи забезпечується юридичними обов'язками відповідного суб'єкта конкретного виду правовідносин із зайнятості населення.

Правовідносини із зайнятості населення є комплексними за своєю структурою. Ідеться про те, що в практичній площині зазначені правовідносини виникають і функціонують при вільному виборі особою тієї чи іншої форми зайнятості. Підставами виникнення правовідносини із зайнятості населення є певні юридичні факти (укладення трудового договору, вступ до закладу освіти тощо). Тому трудові правовідносини, що виникли внаслідок укладення трудового договору (контракту) або за іншими підставами, передбаченими законодавством, є також правовідносинами із зайнятості. До таких правовідносин належать освітні-

ські правовідносини із реалізації права на освіту особами, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти та поєднують навчання з роботою та ін.

Оскільки юридичне забезпечення права на зайнятість здійснюється нормами різних галузей права, то правовідносини, що виникають при реалізації зазначеного права в їх межах, мають різну галузеву природу. Ідеться про трудові, цивільні, адміністративні, соціально-забезпечувальні, господарські та інші види правовідносин.

У науці трудового права аналізується зміст права на зайнятість. Р. І. Шабанов вважає, що до змісту права на зайнятість входять два права: право на сприяння зайнятості та право на забезпечення зайнятості [2, с. 66].

Проте потрібно врахувати, що у загальній теорії права виділяється не зміст, а структура суб'єктивного права, що включає певні можливості особи. Категорія «зміст» розглядається як елемент структури правовідносин. Так, на думку П. М. Рабіновича, володіючи суб'єктивним юридичним правом, особа набуває таких можливостей (свобод): самій чинити певні активні дії (право на свої дії); вимагати від інших суб'єктів вчинення певних дій (право на чужі дії); звертатися до держави за захистом, примусовим забезпечення свого юридичного права (право на забезпечувальні дії держави) [9, с. 79].

Інші представники загальної теорії права виокремлюють у структурі суб'єктивного права відповідні правомочності суб'єкта [10, с. 231; 11, с. 315].

Виходячи з цього, у структурі суб'єктивного права на зайнятість виділяються права в розумінні певних можливостей (правомочностей) особи: по-перше, право на власні дії, що передбачає право на вільно обрану зайнятість, вільний вибір місця, виду діяльності та роду занять; по-друге, право на чужі дії, а саме дії з боку зобов'язаного суб'єкта; по-третє, право звертатися до держави за захистом права на зайнятість.

Важливим є те, що у чинному Законі України «Про зайнятість населення», крім

закріплення права на зайнятість, передбачене також право особи на захист зазначеного права у разі його порушення. Відповідно до частини першої ст. 13 цього Закону кожен має право на оскарження рішень, дій або бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, фізичних осіб, що застосовують найману працю, а також дій або бездіяльності посадових осіб, що призвели до порушення права особи на зайнятість, відповідно до законодавства.

Праву на зайнятість властиві всі ознаки будь-якого суб'єктивного права, що виділяються в загальній теорії права і представниками галузевих наук [12, с. 53–54].

Водночас право на зайнятість як суб'єктивне право має свої юридичні властивості. Право на зайнятість належить до соціальних прав, оскільки має задовольняти життєво необхідні потреби людини. Закріплення на законодавчому рівні дозволяє віднести зазначене право до основних соціальних прав.

Як і будь-які інші соціальні права, право на зайнятість належить до позитивних прав, реалізація яких потребує підтримки з боку держави.

Як елемент правового статусу, право на зайнятість є загальним абсолютним правом, вид і обсяг якого передбачений законом. У конкретному виді правовідносин із зайнятості населення право на зайнятість є відносним, оскільки забезпечується юридичними обов'язками відповідного суб'єкта цих правовідносин.

За суб'єктною ознакою право на зайнятість є індивідуальним правом, що здійснюється громадянами України, іноземцями та особами без громадянства.

Залежно від виду правовідносин (регулятивних або охоронних) право на зайнятість слід віднести до регулятивних суб'єктивних прав, що включає як право особи на свої дії, так і право на чужі дії (право-домагання).

Право на зайнятість є особистим немайновим правом, а у випадках здійснення оплатної діяльності – особистим немайновим правом, пов'язаним з майновим.

Висновки. Право на зайнятість є самостійним суб'єктивним правом особи. Зазначене право доцільно закріпити в Конституції України у переліку соціальних прав людини і громадянина.

Виходячи із визначення у загальній теорії права суб'єктивного права як міри можливої поведінки особи, право на зайнятість як суб'єктивне право також слід визначити як закріплену в юридичних нормах міру можливої поведінки правомочної особи. При цьому міра включає вид і обсяг можливої поведінки такої особи.

Право на зайнятість як суб'єктивне право реалізується як у межах конкретного виду правовідносин із зайнятості населення, що виникає на підставі певного юридичного факту, так і існує поза правовідносинами, виступаючи в такому випадку елементом правового статусу людини і громадянина. В останньому випадку йдеться про потенційний стан суб'єктивного права на зайнятість, яке є елементом правового статусу особи і належить кожному.

Юридично зобов'язаним суб'єктом у разі існування права на зайнятість поза межами правовідносин виступає держава в особі компетентних органів, а при виникненні правовідносин – право на зайнятість правомочної особи забезпечується юридичними обов'язками відповідного суб'єкта конкретного виду правовідносин із зайнятості населення.

Структура суб'єктивного права на зайнятість включає певні можливості (правомочності) особи. Саме в такому розумінні у структурі суб'єктивного права на зайнятість доцільно виділяти такі права особи: по-перше, право на власні дії, що передбачає право на вільно обрану зайнятість, вільний вибір місця, виду діяльності та роду занять; по-друге, право на чужі дії, а саме дії з боку зобов'язаного суб'єкта; по-третє, право звертатися до держави за захистом права на зайнятість. У чинному Законі України «Про зайнятість населення», крім закріплення права на зайнятість, передбачене також право особи на захист зазначеного права у разі його порушення (ч. 1 ст. 13).

Праву на зайнятість властиві всі ознаки суб'єктивного права, що виділяються

в загальній теорії права. Водночас зазначене право має свої юридичні властивості. Право на зайнятість належить до основних соціальних прав людини і громадянина. Воно є позитивним правом, регулятивним правом, індивідуальним правом. Право на зайнятість слід віднести до особистих немайнових прав, а у випадках здійснення оплатної діяльності – до особистих немайнових прав, пов'язаних з майновими.

Список використаної літератури:

1. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 24. Ст. 243.
2. Шабанов Р.І. Доктрина зайнятості як складова соціального захисту населення від безробіття: дис. ...докт. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2015. 418 с.
3. Амелічева Л.П. Деякі проблеми реалізації права на повну та продуктивну зайнятість при впровадженні концепції гідної праці. *Правові, економічні та організаційні засади реалізації державної політики зайнятості*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 22 груд. 2015 р.). Львів: Український центр соціально-правових досліджень, 2016. С. 19-22.
4. Жернаков В.В. Право на зайнятість: проблеми регулювання та реалізації. *Правові, економічні та організаційні засади реалізації державної політики зайнятості*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 22 груд. 2015 р.). Львів: Український центр соціально-правових досліджень, 2016. С. 61-65.
5. Жернаков В.В. До питання про розвиток законодавства із реалізації права на працю. *Актуальні питання удосконалення законодавства про працю та соціальне забезпечення*: тези доп. та наук. повідомл. учасників VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 29 верес. 2017 р.). Харків, 2017. С. 90-94.
6. Конституція України, прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Маркіна Т.Г. Правовий захист прав громадян на зайнятість. *Предпринимательство, хозяйство и право*. 1999. №12. С. 37-39.
8. I skyrius bendrosios nūostatos: LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽIMTUMO ISTATYMAS 2016 m. birzelio 21 d. Nr. ХП-2470 Vilnius. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAD/b9ca8ad03de611e68f>

- 278e2f1841c088/a4efda56a8c911efaae6a4c601761171/
9. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. Видання 5-те, зі змінами. Навчальний посібник. К.: Атіка, 2001. 176 с.
10. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
11. Загальна теорія права : підручник / [О.В. Петришин, Д.В. Лук'янов, С.І. Максимов, В.С. Смородинський та ін.] ; за ред. О.В. Петришина. Харків : Право, 2020. 568 с.
12. Чанишева Г.І. Право на інформацію за трудовим законодавством України: моногр. /Г.І. Чанишева, Р.І. Чанишев. Одеса : Фенікс, 2012. 196 с.

Kilimichenko A. Concept and legal features of the right to employment

The article defines the concept and legal features of the right to employment. The expediency of distinguishing the right to employment as an independent subjective right which is established for the purpose of implementing the organizational and legal forms of employment provided for by the first part of Art. 4 of the Law of Ukraine "On Population Employment" dated July 5, 2012 No. 5067-VI is substantiated.

It is proposed to define the right to employment as a subjective right. So it should be defined as the measure of the possible behavior of an authorized person fixed in legal norms.

It has been established that the right to employment as a subjective right is realized within the limits of a specific type of legal relationship regarding the employment of the population arising on the basis of a certain legal fact, and also exists outside of legal relations, acting as an element of the legal status of a person and a citizen in this case.

It was determined that the legally bound subject in the event of the existence of the right to employment outside the legal relationship is the state in the person of competent authorities, and in the event of the emergence of a legal relationship, the right to employment of the authorized person is ensured by the legal obligations of the relevant subject of a specific type of legal relationship regarding the employment.

It is substantiated that in the structure of the subjective right to employment, it is expedient to distinguish rights in the sense of certain possibilities (powers) of a person: first of all, the right to one's own actions, which implies the right to freely chosen employment, free choice of place, type of activity and type of occupation; secondly, the right to other people's actions, namely actions by the obliged entity; thirdly, the right to apply to the state for protection of the right to employment.

It was found that the right to employment belongs to the basic social rights of a person and a citizen, which should be enshrined in the Constitution of Ukraine. It is a positive right, a regulatory right, an individual right, a personal non-property right, and in cases of paid activities – a personal non-property right related to property ones.

Key words: *employment, right to employment, right to employment as subjective right, features of right to employment, legislation of Ukraine, legislation of certain foreign countries.*